

adeptam possessionem beneficii, et id etiam colligitur ex concil. Tridentin., sess. xxiv, cap. 12, *De reform.*, ubi statuit quod provisi de beneficiis teneantur emittere professionem fidei intra duos menses a die *adeptæ possessionis*, non autem a die obtenti tituli; Quod est contra Navarrum, cap. 7 *De orat.*, num. 29; et cap. 25 *Manual.*, num. 102, existimantem solum beneficii titulum sufficere post ejus acceptationem, et contra Henno, tom. 1 *Tract. in Decal.*, disp. 1, quæst. 5, art. 1, concl. 3, dicentem obligationem recitandi officium incipere ab eo tempore, quo fructus debentur beneficiato, sive interim possessionem acceperit, sive non; quia ratio dicit, ut quando quis incipit gaudere fructibus, incipiat et præstare id, propter quod sunt fructus, dicitque quod contraria praxis Romanæ curiæ respicit solum forum externum; quæ opinio est vere probabilis, ubi nullum adsit dubium, et periculum obtinendi pacificam possessionem beneficii, cum, ut dicit etiam Pontas, *l. cit.*, verb. *Observandum*, sit tutior, et justitiæ affinior.

(27. Imo tenentur beneficiati ad recitationem divini officii, etiamsi suum beneficium sit tenue, si scienter illud acceptarunt. *Vide* verb. *BENEFICIATUS*, artic. 1, num. 2 et seq. (28. Item tenentur ad recitationem divini officii habentes præstimoniam, et præstimoniales portiones. *Vid.* d. verb. *BENEFICIATUS*, n. 3. (29. Clerici percipientes pensionem ex beneficio ecclesiastico ex dict. constit. S. Pii V, incip. *Ex proximo*, tenentur recitare officium B. M. V., nisi (ut limitant communiter doctores apud Tamburin., lib. II *Decalog.*, cap. 5, num. 22) recitent ipsum officium divinum, sive gratuito, sive ex alia obligatione, nempe vel ratione sacri ordinis, vel ratione religiosæ professionis, quia mens Pontificis solum fuit ut clerici pensionarii non essent omnino immunes ab orando; non autem alio superaddito onere eos aggravare, si aliunde jam inveniantur onerati divino officio.

(30. Beneficiati, si post sex menses ab obtento beneficio, divinum officium sine impedimento, et culpabiliter (secus si irre culpabiliter, ob impotentiam, oblivionem etc.) non recitaverint, tenentur ad restitutionem fructuum pro rata omissionis, seu respondentium tempori, quo non recitarunt. *Communis*. *Vide* d. verb. *BENEFICIATUS*, art. 1., n. 5. (31. Beneficiati tenentur in conscientia ad talem faciendam restitutionem ante omnem sententiam, et declarationem judicis. *Vide* *ibid.*, num. 6. (32. Neque talem restitutionem compensare possunt beneficiati per eleemosynas ante neglectam recitationem datas ex fructibus beneficii, ob quod tenentur ad Horas canonicas. *Vide* *ibid.*, num. 7. (33. Pro restitutione tamen ob neglectas Horas, satis est post illud tempus, a quo beneficiarii omiserunt, dare eleemosynam, etiamsi non cogitent de debito, neque intendunt dare in exsolutionem suæ obligationis. *Vide* *ibid.*, n. 8. (34. Possunt tamen tales beneficiarii eleemosynas ob omissionem Horarum debitas pauperibus sibi applicare, si vere

sint pauperes, cum non sint peioris conditionis ipsi quam alii, etiamsi olim deliquerint; quia pauperibus existentibus in mortali potest fieri hujusmodi eleemosyna Sic Viva, ad propositionem 20 *De damnatis ab Alexandro VII*, num. 10, ubi testatur de communi aliorum. Cavendum tamen, ne interveniat fraus et dolus in beneficiatis non vere pauperibus.

NOTA ROMANI THEOLOGI.

Beneficiarios omnes teneri fructus illos restituere, quos ex possesso beneficio percipiunt, in casu omissionis divini officii, tam certum est, quam quod maxime. Ita namque definitum perspicue est in Lateran. concilio, sub Leone X, sess. ix, ac a S. Pio V confirmatum in sua constitutione anno 1571 edita, cujus initium est: *Ex proximo Lateranensi concilio*. Onus istud restitutionis, pro rata omissionis officii, impositum est beneficiariis omnibus, saltem post sex menses a possessione pacifica beneficii, qui omnes, vel aliquos beneficii ejusdem fructus percipiunt, a S. Pio V in sua mox laudata constitutione. Huic oneri, seu obligationi non satisfieri per quascunque eleemosynas, quas beneficiarius sui beneficii fecerit, liquet ex propositione 33, ab Alexandro VIII damnata. Sed neque per eleemosynas illas, quas beneficiarius, post Horarum canonicarum omissionem pauperibus erogavit, nihil cogitans de suo debito, suaque obligatione, ut Lucius noster opinatur; nam beneficiarius elargiens eleemosynam, nullo habito respectu ad restitutionis suæ debitum, liberaliter donat. Liberali autem donatione non satisficit oneri, quod ex justitia debetur: « Quid quod, inquit P. Concina loco supra citato, quæst. 16 similibus eleemosynis beneficiarius forsitan intendit satisfacere præcepto erogandi superflua? »

Ad hanc porro fructuum restitutionem ob officii omissionem, nedum tenentur beneficiarii, qui omnes beneficii sui fructus percipiunt, sed illi quoque, qui aliquos quoquo modo percipiunt; etenim Piana constitutio indiscriminatim loquitur in casu omisi officii, quod nempe beneficiarius non faciat fructus suos, sive omnes, sive aliquos percipiat.

RESPONSIO AUCTORIS.

Assertit hic R. theologus, quod beneficiarius non satisfacit suæ obligationi restituendo fructus ob omissionem recitationis divini officii per eleemosynas factas post dictam omissionem, nihil cogitando de suo debito quia tunc, dicit ipse, liberaliter donat. At hoc nequaquam; quamvis enim beneficiarius tunc actualiter, et formaliter nihil cogitet de ipsa suæ obligatione, habet tamen virtuale intentionem, ut dando eleemosynam, satisfaciat per illam omni suæ obligationi, ut cum pluribus aliis trado ego *loc. ibi cit.* Nemo enim rationabiliter presumitur velle charitatem exercere, relicta sua obligatione ex justitia, adeoque nullo modo dicendum est, quod in casu liberaliter donet.

(35. Obtenentes beneficia, v. g. præposituras, personatus, et hujusmodi, quibus, ex speciali sua institutione et erectione, solum adnexa est obligatio recitandi officium parvum B. M. V. vel alia similis obligatio cum expressa conditione, quod capellanus, ratione capellanæ, non sit obligatus ad Horas canonicas, eximuntur ab onere recitandi divinum officium, et consequenter ab onere restitutionis fructuum ob omissionem recitationis: Sporer, *loc. cit.*, num. 29; Reiffenstuel, *Theol. moral.*, tract. 6, quæst. 2, num. 26, et alii passim. (36. Item a tali onere eximuntur, qui titulum quidem beneficii obtinent, sed per se non stat quo minus de facto aliquos fructus percipere possint sive per se, sive per alios aut in aliis, substitutis. Nemo enim suis stipendiis militare cogitur; *1 ad Corinth.*, ix 7, ibi: *Quis militat suis stipendiis unquam?* Sic tenent Navarr., cap. 7 *De orat.*, num. 28; Henricx, part. III, disp. 7, n. 58; Layman, lib. IV, tract. 2, cap. 5., num. 3 et seq.; Sporer, *loc. cit.*, n. 22; Reiffenstuel, *loc. cit.*, n. 26, ubi testatur de communi.

(37. Titulo religionis professæ choro adstrictæ obligantur sub mortali ad recitandum divinum officium, seu Horas canonicas, sive publice in choro, sive privatim, omnes ac singuli regulares (exceptis novitiis, et laicis seu conversis), qui profitentur religionem choro adstrictam, et hoc ratione generalis consuetudinis, quæ in omnibus religionibus choro addictis cum tali obligatione acceptata est, quamvis ad id non sint obligati, nec ex vi ordinis sacri nondum recepti, nec ex vi beneficii non habitati, nec ex vi regulæ aut voti. Sic, paucis exceptis, doctores communiter. Et ratio est, quia universalis consuetudo habet vim legis obligantis sub mortali, talis autem consuetudo in religionibus choro adstrictis est communiter recepta sub tali obligatione ex fere communi sensu doctorum, quibus in moribus standum est; cum quis raro bene loquatur, cum contra omnes loquitur, ut dicit Baldus, consil. 112, in l. II, adeoque, etc.

(38. Dicitur « exceptis novitiis et laicis seu conversis, » quia novitii, ex quo necdum sint religionem professi, sed possint libere exire, ad onera religionis non tenentur sub obligatione. Laici autem conversi, licet sint religionem professi, tamen per professionem non ad chorum, sed ad exercitia corporalia monasterii recipiuntur, et deputantur. Unde si ex propria Regula non sint obligati ad recitationem aliquarum precum, seu auditionem missæ, vel hujusmodi loco officii, ad id non tenentur, ut tenent communiter doctores. (39. In illis autem religionibus, ubi propria Regula obligat laicos, seu conversos ad consimilium precum recitationem, vel hujusmodi, ut in religione minorum, laici, seu conversi ad illas tenentur, sicut ad alia præcepta propriæ Regulæ. *Communis*.

(40. Item sub mortali obligantur ad recitandum divinum officium, seu Horas canonicas, sive publice in choro sive privatim, omnes ac singulæ moniales choro addictæ

ratione consuetudinis obligantis sub mortali, quamvis ad id non sint obligatæ ex vi regulæ, aut voti. *Vide* verb. *MONIALES*, art. 6, a num. 1 ad 3. (41. Excipiuntur tamen novitiæ et conversæ, de quibus discurrendum est, ut de novitiis, et laicis seu conversis regularium, uti *supra*, sub n. 37 et 38.

(42. Obligatio recitandi divinum officium in choro incumbit toti communitati, monasterio, capitulo; ita tamen, ut primario, et ex officio incumbat prælato seu superiori, qui peccabit graviter, si ex ejus culpa officium, vel omitatur, vel notabiliter negligatur, vel etiam indebite persolvatur. *Communis*, argum. Clement. 1, De celebrat. miss. (43. Secundario talis obligatio incumbit subditis, ita ut, deficiente suo muneris superiore, etiam peccent mortaliter subditi, si ex eorum negligentia divinum officium prætermittatur, aut indebite persolvatur. *Communis*, cum Donato, tom. IV *Prax. rer. regul.*, tr. 18, qu. 24; Sporer, *loc. cit.*, n. 16; Henno, *loc. cit.*, qu. 3, art. 1, concl. 2.

(44. Novitii soli de more recitantes in choro Horas canonicas, satisfaciunt obligationi loco professorum, dummodo tot numero adsint, quot requiruntur ad constituendum corpus communitatis, sive collegium. Diana, part. VII, tr. 11 *Miscellan.*, resol. 5, ex Caramuel., in *Reg. S. Benedicti*, disp. 101, dub. 6; Pellizzar., in *Manual.*, tract. 5, c. 8, sect. 1, q. 22, num. 49; Reiffenstuel, lib. III, *Decr.*, tit. 31, num. 116; Donat., tom. II *Prax. rer. regul.*, part. IV, tract. 6, q. 22, et alii. Et ratio est quia novitii in favorabilibus reputantur religiosi professi, adeo ut dici possunt pars, et membrum communitatis, ac proinde possint satisfacere obligationi chori; tum quia sicut gaudent privilegiis professorum, ita possunt concurrere ad implenda illorum onera, cum per hoc non possint dici subesse oneribus professorum, sed posse implere illa loco professorum. Donatus autem, tom. IV *Prax. rer. regul.*, tr. 18, qu. 30, censet negativam, et contrariam sententiam esse tutiorem; quia servitium chori est onus personale professorum, quod nequit per non professos adimpleri, nisi ex causa justa, et necessaria, et secundum hoc vult intelligi, quod dixit tom. II, loco supra cit.

(45. Ad satisfaciendum obligationi persolvendi Horas canonicas in choro, sufficienti, et requiruntur saltem tres, quia tres faciunt collegium, l. *Neratius* 85, ff. *De verbor. signif.*, ibi: « Neratius Priscus tres facere existimat collegium, et hoc magis sequendum est. » Reiffenstuel, lib. III *Decretal.*, tit. 31, n. 116; Donatus, t. II *Prax. rer. regular.*, part. IV, tract. 6, quæst. 22, et alii contra Sporer *loc. cit.*, num. 17, et alios volentes requiri saltem quatuor.

(46. Obligati ad divinum officium, et choro addicti, licet extra chorum non teneantur diebus statutis recitare psalm. grad. nec penitentiales, neque officium parvum B. M. V. nec defunctorum, tamen in choro ex præcepto recitare debent. Sic novissime sacr.

Rit. congreg. per sequens decretum: « Per solventes divinum officium extra chorum non tenentur ad psalmos graduales, nec poenitentiales, neque ad officium parvum B. M. V., nec defunctorum; quæ quidem Officia, et Psalmi sunt onera tantummodo implenda in choro. » Sac. Rit. cong. 2 Sept. 1741, unde huic decreto accommodari, ac juxta idem moderari debent dicta in verb. CANONICATUS, CANONICUS, art. 3. *De canonicis...* quoad chorum, a num. 51 ad 56. *Vide etiam infra*, art. 3, num. 107.

(47. Religiosi fugitivi, seu apostatæ, excommunicati, suspensi, et interdicti tenentur adhuc ad recitationem divini officii, licet non sint sacris initiati. Sic fere communis doctorum per dicta, et jura adducta *supra*, num. 21. (48. De religiosis condemnatis ad trirèmes, incarcerationis, seu factis captivis ab infidelibus idem dicendum est, quod de clericis in sacris dictum est *sup.*, num. 23. (49. De religiosis degradatis idem dicendum est quod *sup.*, n. 22.

(50. Quid autem dicendum sit de religiosis ejectis, *vid.* verb. EJECTI A RELIGIONE, num. 51 et 52.

(51. Religiosus chorista nondum in sacris constitutus, si ex privilegio Papæ exeat a religione ad ducendam uxorem (nisi diploma aliud statuatur, propter quod est diligenter attendendum et adimplendum), non tenetur divinum officium recitare, quia tunc Papa dispensans in professione, censetur et dispensare in eo, quod talem professionem sequitur; argum. 1. *Cum principalis* 178, ff. *De regul. juris*, et cap. *Accessorium* 42, *De regul. juris*, in 6; Henno, *loc. cit.*, conclus. 2; Donatus tom. IV, tract. 18, quæst. 14; La Croix, lib. IV, n. 1191, et alii passim. (52. Idem probabiliter dicendum est de eo religioso nondum in sacris, qui obtinuit pontificiam dispensationem perpetuo vivendi extra monasterium, quia licet ipse maneat religiosus, non tamen regularis chorista. Unde cum obligatio recitandi officium private sit sequela obligationis illud recitandi in choro, ablata ab eo per Papam obligatione recitandi in choro, censetur ablata etiam obligatio recitandi privatim, utpote accessoria ad illam; argum. juribus *cit.* num. anteced. Sic Sotus, lib. X *De justitia*, q. 5, art. 3; Azorius, tom. I, lib. X, cap. 6, quæst. 8; Bonacina, *De Horis canonicis*, disp. 1, qu. 2, punct. 2, num. 4; Faustus, *De Horis*, lib. II, qu. 43; Donat. *cit.* tom. IV, tr. 18, quæst. 13, num. 2; Busemb., lib. IV, dub. 2, *De Horis canonicis*, art. 1, num. 2, cum aliis, contra Navarr. Suarez, et alios. (53. Idem dicendum est propter eandem rationem de religioso nondum in sacris, ex simili dispensatione pontificia, transeunte de clericatu ad statum conversorum, aut ad religionem, ubi religiosi non sunt ad chorum professi, et obligati. Henno, *loc. cit.*, concl. 2; Donat., *loc. cit.*, q. 17; Sotus, *loc. cit.*, art. 3, post 2 conclusionem, in § *Dub. de relig.*, ad finem, et alii passim.

ADDITIONES EX ALIENA MANU.

(54. Prioribus Ecclesiæ sæculis nulla clericos majores inter et minores fuit distinctio quoad obligationem recitandi Horas canonicas. Nullus enim tunc minoribus ordinibus initiabatur, quin una adscriberetur alicui ecclesiæ, cui deserviret tanquam minister. Nil igitur mirum, quod quicumque clericus Horas canonicas recitare tenebatur.

(55. Superioribus sæculis disciplina hæc mutationem accepit, et ordinari clerici cœperunt sine adscriptione Ecclesiæ alicui. Atque ab eo tempore ab onere recitandi horas canonicas se eximere cœperunt, qui clerici nondum sacris ordinibus initiati erant, neque beneficium possidebant. Consule Van-Espen, *De Hor. canonic.*, c. 1, § 1, qui § sequenti docet qua ratione clericis merito injungatur horarum canonicarum recitatio.

ARTICULUS II.

Quoad ea quæ concernunt intentionem, et attentionem requisitam ad recitationem divini officii.

SUMMARIUM.

1. Intentio quid sit? — 2. Intentio dividitur in actualem, virtuales, habituales, et interpretativam. — 3. Quæ sint omnes istæ intentiones? *remissive*. — 4. Intentio alia explicita et quæ sit? — 5. Alia implicita, et quæ sit? — 6. Alia est directa, et quæ sit? — 7. Alia indirecta, et quæ sit? — 8. Alia est absoluta, et quæ sit? — 9. Alia est conditionata, et quæ sit? — 10. Ad recitandas Horas canonicas requiritur intentio aliqua formalis orandi Deum. — 11. Non requiritur tamen intentio actualis, et explicita, sed sufficit virtualis. — 12. Et etiam sufficit intentio implicita. — 13. Intentio autem mere habitualis, et interpretativa non sufficit. — 14. Non requiritur expressa intentio recitandi attente, et studiose. — 15. Intentio nova, vel primæ intentionis renovatio non requiritur, si plures Horæ consequenter recitentur, neque etiam ea requiritur, si fiat interruptio, et postea prosecutio Horæ. — 16. Intentio satisfaciendi non requiritur ad recitationem Horarum, sed sufficit intentio ponendi opus debitum. — 17. Imo satisficit obligationi, qui recitans Horas expresse intendit per illam recitationem non satisfacere, quamvis dicat: « Nolo hac Horarum recitatione satisfacere præcepto Ecclesiæ; sed ut satisfaciam, decerno iterum has Horas recitare. » 18. Affertur, et solvitur instantia. — 19. Hinc, qui legit Horas, non ea devotione qua voluisset, ideoque proposuit (sine voto tamen) ad satisfaciendum præcepto repetere, etsi deinde non repetat, satisfecit tamen præcepto. — 20. Affertur ad id notabilis advertentia. — 21. Intentio quid sit, et per quid differat ab intentione? — 22. Intentio est duplex, interna et externa, et quæ sit utraque? — 23. Intentio interna circa recitationem Horarum est triplex, scilicet superficialis, litteralis et spiritualis. — 24. Intentio superficialis quæ sit? — 25. Intentio litteralis quæ sit? — 26. Intentio spiritualis quæ sit? — 27. Quælibet ex his tribus attentionibus adhuc est triplex, scilicet actualis, virtualis et habitualis. — 28. Intentio actualis quæ sit? — 29. Intentio virtualis quæ sit? — 30. Intentio habitualis quæ sit? — 31. Ad satisfaciendum obligationi de recitando divino officio, requiritur sub culpa mortali nedum attentio externa, sed etiam interna. — 32. Adducuntur ad id duo versiculi *Glossæ*. — 33. Adducuntur alii duo versiculi. — 34. Affertur efficax ratio. — 35. Adducitur, et solvitur duplex instantia.

36. Ad satisfaciendum obligationi recitandi officium sufficit non attentio litteralis et spiritualis, sed etiam attentio superficialis. — 37. Ad satisfaciendum tali obligationi non solum sufficit attentio actualis, sed etiam virtualis, minime vero attentio habitualis. — 38. Ad peccatum mortale incurrendum, ob defectum debitæ attentionis internæ, non est necesse, ut mentis evagatio seu distractio sit deliberata, directeque volita, sed sufficit si sit volita indirecte. — 39. Si vero mentis evagatio, seu distractio non sit plene voluntaria, seu recitans inadvertenter aliud cogitet aut faciat, quousque advertat se distrahi, semper reputatur sufficienter attentus et per consequens satisficit obligationi recitandi officium. — 40. Clerici beneficiati, qui cum voluntariis distractionibus recitant officium, licet mortaliter peccent, non tenentur tamen ad ullam fructuum restitutionem, dummodo tamen integre et cum intentione orandi et Deum colendi recitent. — 41. Ad satisfaciendum obligationi recitandi officium sufficit attentio tacita, vel implicita. — 42. Qui officium incipit recitare cum intentione recitandi debite, quoties dedita opera mentem non divertit, licet per totum officium distractus, non peccat mortaliter. — 43. Quod licet Sanchez intelligat de omnibus, Gobat tamen merito intelligit de solis scrupulosis et solitis recitare pie et devote. — 44. Qui accedit ad ecclesiam de more ibi officium recitaturus, ut adimpleat munus suum, sufficientem habet intentionem ac proinde satisficit, quamvis postea recitet involuntarie distractus. — 45. Dummodo quis adhibeat mediocrem diligentiam pro repellendis distractionibus se vexantibus et non supina et crassa negligentia se evagari sinat, satisficit obligationi recitandi officium cum sufficienti attentione. — 46. Quinimo absque culpa poterit admitti aliqua brevis mentis evagatio ad refocillandum cerebrum, vel cor, et inter recitandum officium aliquid annotare, seu famulo mandare, aut aliquid alteri significare, ne interim memoria decidat aut evadat occasio. — 47. Quandiu scrupuloso evidenter non constat, quod mutaverit propositum recitandi attente, vel advertens, sciens, volens inhaerit cogitationibus plane alienis inter recitandum officium, credere potest se satisfecisse suæ obligationi.

(1. Intentio generatim sumpta est actus voluntatis volentis aliquid facere, vel fieri a se, vel ab alio. Est in re communis. (2. Intentio dividitur in actualem, et habituales, et interpretativam. (3. Quæ sint omnes istæ intentiones? *Vide verb.* INTENTIO a num. 3 ad 7.

(4. Intentio alia est explicita, et quæ sit? *Vide d. verb.* INTENTIO, n. 8.

(5. Alia est implicita, et quæ sit? *Vide ibid.*, n. 9.

(6. Alia est directa, et quæ sit? *Vide ibid.*, n. 10.

(7. Alia est indirecta, et quæ sit? *Vide ibid.*, n. 11.

(8. Alia est absoluta, et quæ sit? *Vide ibid.*, n. 12.

(9. Alia est conditionata, et quæ sit? *Vide ibidem*, num. 13.

(10. Ad recitandas Horas canonicas, seu divinum officium requiritur intentio aliqua formalis orandi Deum. *Vide ibid.*, n. 44.

(11. Non requiritur tamen intentio actualis, et explicita, sed sufficit virtualis. *Vide ibid.*, num. 45.

(12. Et etiam sufficit intentio implicita. *Vide ibid.*, num. 46.

(13. Intentio autem mere habitualis, et interpretativa non sufficit. *Vide ibid.*, num. 47.

(14. Non requiritur expressa intentio recitandi attente, et studiose. *Vide ibid.*, num. 48.

(15. Intentio nova, vel primæ intentionis renovatio non requiritur, si plures Horæ consequenter recitentur, neque etiam ea requiritur, si fiat interruptio, et postea prosecutio Horæ. *Vide ibid.*, n. 49.

(16. Intentio satisfaciendi non requiritur ad recitationem Horarum, sed sufficit intentio ponendi opus debitum. *Vide ibid.*, num. 50.

(17. Imo satisficit præcepto, qui recitans Horas expresse intendit per illam recitationem non satisfacere, quamvis dicat: « Nolo hac Horarum recitatione satisfacere præcepto Ecclesiæ, sed ut satisfaciam, decerno iterum has Horas recitare. » *Vide ibid.*, n. 52, et nostras *Addit.*, ad num. 53.

(18. Affertur et solvitur instantia. *Vide ibid.*, n. 53.

(19. Hinc, qui legit Horas non ea devotione, qua voluisset, ideoque proposuit (sine voto tamen) ad satisfaciendum præcepto repetere, etsi deinde non repetat, satisfecit tamen præcepto. *Vide ibid.*, num. 54.

(20. Affertur ad id notabilis advertentia. *Vide ibid.*, num. 55.

(21. Intentio est actus intellectus, per quem homo considerat ea quæ faciunt; et differt ab intentione, quia intentio non est actus intellectus, sed actus voluntatis circa finem. Sic doctores communiter.

(22. Intentio est duplex, interna et externa, et quæ sit utraque? *Vide verb.* ATTENTIO, num. 2, 3 et 4.

(23. Intentio interna circa recitationem horarum est triplex, scilicet superficialis, litteralis et spiritualis. *Vide d. verb.* ATTENTIO, num. 5.

(24. Intentio superficialis quæ sit? *Vide ibid.*, n. 6.

(25. Intentio litteralis quæ sit? *Vide ibid.*, num. 7.

(26. Intentio spiritualis quæ sit? *Vide ibid.*, n. 8.

(27. Quælibet ex his tribus attentionibus adhuc est triplex, scilicet actualis, virtualis, et habitualis? *Vide ibid.*, num. 9.

(28. Intentio actualis quæ sit? *Vide ibid.*, n. 10.

(29. Intentio virtualis quæ sit? *Vide ibid.*, n. 11.

(30. Intentio habitualis quæ sit? *Vide ibid.*, n. 12.

(31. Ad satisfaciendum obligationi de recitando divino officio requiritur, sub culpa mortali, nedum attentio externa sed etiam interna. *Vide ibidem*, num. 13.

(32. Adducuntur ad id duo versiculi *Glossæ*. *Vide ibid.*, num. 14.

(33. Adducuntur alii duo versiculi. *Vide ibid.*, n. 15.

(34. Affertur efficax ratio. *Vide ibid.*, n. 16 et 17.

(35. Adducitur et solvitur duplex instantia. *Vide ibid.*, a num. 18 ad 23.